

Professionsdannelse på HF

Lars Geer Hammershøj

Ph.d. og lektor

DPU, Aarhus Universitet

Professionsrettethed som dannelse

- Det professionsrettede
  - Nyt og gennemgående
    - ”Fagenes anvendelse i relation til videre uddannelse og job” (§ 6)
    - Afgørende for employability
  - Hvad er det og hvordan fremme?
    - Dannelsesproblematik
    - Dannelsespædagogik
- Dannelse på ungdomsuddannelser
  - Almendannelse: Fælles formålsparagraf (§ 1)
  - Dannelsesprofiler: I relation til videre uddannelse og job
    - HHX og HTX: Erhvervsrettede dannelsesperspektiver (§ 3 og 4)
    - STX: Akademisk dannelse (§ 5)
    - HF: Professionsrettede perspektiver (§ 6)
    - EDU: Karakterdannelse og faglig stolthed (Aftale 2018)

Tredje dimension af uddannelse

- Viden: orientere sig (indhold)
  - Begrundede antagelser om relationer mellem ting
  - Tilegner viden gennem undervisning (læsning)
- Evner: være i stand til noget (mål)
  - Færdigheder, kvalifikationer, kompetencer
    - Udføre handling, løse opgave, håndtere udfordring
  - Udvikler evner gennem læreprocesser
- Dannelse: måde at forholde sig på ((formål))
  - Til sig selv, andre og verden
    - Vedrøre indstilling, holdning, attitude, værdier, mindset
  - Ændre forholdelsesmåde gennem dannelsesprocesser
    - Overskridelsesproces: Dannelsesrejse
    - Smagsdannelsesproces: Forbillede

Dannelsesprocessens faser

0. Anledningsfasen

- Fornemmelsen af at gå glip af noget

1. Åbningsfasen

- Tilbageholde et vanligt 'nej' (smagsafgørelse)
- Subjektet åbner sig for verden

2. Overskridelsesfasen

- Verden åbner sig for subjektet (selvoverskridelse)
- Begejstret stemning: Verden opleves som større

3. Erfaringsfasen

- Foruroligende stemning: 'Forpurrer ens forventninger' (Gadamer 1960)
- Gør en erfaring: Ændrer måden at forholde sig på (smagsdannelse)

4. Refleksionsfasen

- Forsøger at sætte ord på erfaringen
- Fortolke i forhold til ens fortælling om en selv (identitet)

Accelererende forandringshastighed

- Arbejdet under forandring i dag
  - Digitalisering og automatisering af arbejdsopgaver
    - 47% af alle eksisterende jobtyper (Frey & Osborne 2013)
    - Alle arbejdsopgaver med data (Brynjolfsson et al. 2017)
  - Det centrale: Humane ressourcer
    - Kreativitet og innovation (det computer ikke kan)
    - Social intelligens: Forstå andre, forhandle, social dømmekraft, ledelse
- Hvad er der brug for at lære og kunne?
  - Brug for at skabe forandring
    - Teknologier muliggør forandring
    - Mennesker skaber forandring
  - Computere kan ikke skabe forandring
    - Forandring ændrer regler og praksis
    - Ingen data og regler “outside the boundary of routine” (Schumpeter 1934)

Dannelse af humane kapaciteter

- Brug for humane kapaciteter i fremtiden
  - Dømmekraft, intuition, vilje, kreativitet og innovation
- Tegn på skift i employability
  - Fokus på personen frem for på eksamensbevis
    - “We hire for the mindset not the skill set” (Mark Weinberg, YE)
    - 78% ‘personality’ mod 39% ‘skill-set’ (Hyper Island 2014)
    - “Du ansættes på det du kan og fyres for den du er”
- Bud: Forstå som dannelsesproblematik
  - Dannelse handler om at udvikle det menneskelige
    - Personlighed, ikke færdigheder og kompetencer
  - Professionsdannelse: Dannelse på arbejdsmarkedet
    - Professionel personlighed
    - Forholde sig professionelt i sit arbejde og sin organisation

Professionsdannelse i dag

- Forholdelsesmåde der skaber forandring
  - Professionel dømmekraft
    - Forholde sig professionelt til nye situationer
      - Ikke følge rutiner og roller, fordi organisationer er dynamiske
  - Kreativitet og innovation
    - Kreativitet: Åben for at tænke anderledes
      - Ikke løse problemer (evne), men skabe nye tanker
    - Innovation: Åben for at gøre tingene anderledes
      - Ikke håndtere udfordringer (kompetence), men skabe nye praksisser
  - Vilje til arbejde
    - Forholde sig til professionen af interesse
      - Brug for medarbejdere der brænder for det de laver
      - Fokus på formålet med arbejdet

Professionsdannelse på HF

- Studieberedthed i forhold til videre studier
  - Vilje til at studere
    - Stræbe efter at forstå mere
      - Studium: 'stræbe efter viden'
    - Kræver: At man forholder sig åbent til viden
      - Overskride den viden man har
    - Forudsætter: At man har gjort erfaringer med viden
      - Har erfaret at orientere sig anderledes
  - Professionel dømmekraft
    - I forhold til fagene
      - Faglig dømmekraft (kunne vurdere)
    - I forhold til interesse
      - Valg af retning, uddannelse og karriere (karrierelæring)
    - I forhold til det at studere
      - Formålet med at være elev (forberede til videre uddannelse og job)

Professionsdannelse på HF

- Studieberedthed i forhold til fremtidigt job
  - Kreativitet og innovation på professionsuddannelser
    - Social innovation: Skabe social værdi
      - Bedre omsorg: Udviklende (pædagogik) og lindrende (sundhed)
      - Bedre sikkerhed: Beskyttende (force) og kvalitetssikrende (natur)
  - Forholde sig professionelt på professionsuddannelser
    - Pædagogik: Fx pædagog
      - At ville yde udviklende omsorg og interessere sig for at rykke barnet
    - Sundhed: Fx fysioterapeut
      - At ville yde omsorgsfuld behandling og fremme velbefindende
    - Force: Fx officer
      - "At ville løse opgaven og tage ansvaret for, at den bliver det"
(Sjøgren 2018)

Dannelsespædagogik

- Kun mennesker kan danne mennesker
  - Forberede til professionsrettede uddannelser
    - Kun undervisere og praktikere kan fremme professionsdannelse
    - Kræver erfaring med professioner eller professionelle issues
- Fremme dannelse
  - Åbne fagets verdener (dannelsesrejse)
    - Overskridelse baseret på stemninger: Foruroligelse og begejstring
    - Etablere stemning: Vise sit engagement og sin begejstring
    - Gøre erfaringer
  - Pærsentere forholdelsesmåder (forbilleder)
    - Præsentere måder at forholder sig på i disse verdener der er efterlignelsesværdige (smagsdannelse)
    - Efterlignelsesværdigt: 'Sådan én vil jeg være'
    - Ændre forholdelsesmåde

Fremme professionsdannelse

- Åbne professionens verdener
  - Projektforløb og virkelighedsnære cases
    - Simulere den professionelle verden
    - Arbejde med relevante og aktuelle problematikker
  - Praktik på arbejdspladser og uddannelser
    - Dannelsesrejse til professionelle verdener
    - Fokus på elevens dannelsesprocesser, fremfor viden, færdigheder og kompetencer
    - Fokus på tegn på elevens professionsdannelsesprocesser
- Præsentere professionelle forholdelsesmåder
  - Præsentere eksemplariske måder at forholde sig professionelt på i arbejdet inden for professionen
    - Drevet af ens interesse og arbejdets og organisationens formål

Professionsdannelse på HF

- Udfordringer for professionsdannelse på HF
  - Åbne professionernes verdener
    - Hvordan sikre at projektforbøb og praktik bliver til dannelsesrejser til professionernes verdener?
      - Sikre at eleverne faktisk får erfaringer af forløb og praktik?
      - Sikre fokus på elevernes dannelsesprocesser frem for på faglige viden, færdigheder og kompetencer
  - Præsentere professionelle forholdelsesmåder
    - Hvordan sikres det at eleverne møder undervisere og andre med professionel erfaring?
      - Hvordan sikres det at undervisere i fagene har stiftet bekendtskab med de uddannelser og det arbejdsmarked, som HF retter sig mod?
      - Skal undervisere i praktik eller deltage i elevernes praktik?
      - Kan tidligere eleverne med relevante uddannelser og professioner komme til skolerne?

LARS GEER HAMMERSHØJ

Dannelse i
uddannelsessystemet

HANS REITZELS FORLAG

Hammershøj, L. G. (2019): “Almendannelse og professionsdannelse i undervisningen”

– Artikel på EMU:

- <https://www.emu.dk/stx/paedagogik-og-didaktik/lars-geer-hammershoj-almendannelse-og-professionsdannelse-i>